~~(**) Għalkemm dit-teorija tkun ħaġa tassew kbira biex għad tiġi milqugħa bħala storika, il-Professura Jaubert għandha mertu kbir ġmielu għax-xogħol ta' tfittxija li għamlet u talli wriet li kien hemm Insara fl-ewwel żmenijiet tal-knisja li kienu jgħidu li l-Passjoni ta' Ġesù bdiet it-Tlieta, m'hux il-Ħamis, ħaġa li ftit nies kienu jagħtu kas tagħha. U billi xejn ma jsir minn xejn, jidher li dil-fehma biex tnisslet kellha żewġ kawżi: (a), li l-ftehima ta' Jehuda u l-Qassisin kontra Ġesù saret it-Tlieta fil-lejl, għalihom, il-bidu ta' l-Erbgħa; u (b) il-Kalendarju tax-xemx, li għal min kien iżommu, kollox jibda jum l-Erbgħa, saħansitra l-Fidwa tal-bnedmin. Il-kawża li Ġesù għamel l-Għid tiegħu (u aktarx tal-Galilin li ġew miegħu) jum qabel il-Lhud, l-aktar probabbli hija dik li qal id-Dumnikan Professur Lagrange: li Ġesù ra l-qamar ġdid qabel l-Lhud, minn fuq it-Tabor, li jidher minn fuqu l-baħar ta' Ħajfa, in-naħa tal-Għarb.~~

GERIKU

Donnu l-bieraħ, imma diġa għaddew 34 sena minn mindu mort inżur lil Ġeriku! Għadni niftakar x'ħassejt ġewwa fija meta rfist fuq dik l-art u qaluli: Hawnhekk Ġeriku! Min-naħa l-waħda la tgħidx kemm fraħt għax ġibt quddiem għajnejja li hemm hekk, darba ilu, l-Arka ta' l-Għaqda l-Qadima ġiet imdawwra mal-belt għal seba t'ijiem sħaħ u, li fl-aħħar jum, fost id-daqq tat-trombi u l-għajjat tal-poplu, iġġarfu s-swar tagħha (Jos. VI). U dak in-nhar biss stajt nifhem kif dan seta' jiġri, għax fl-aħħar mill-aħħar, kif jien innifsi rajt b'għajnejja mill-fdalijiet tal-belt qadima, is-swar ta' Ġeriku kienu ftit iktar b'saħħithom u ftit iktar għoljin mill-ħitan tas-sejjieħ tal-għelieqi tagħna.

Fraħt meta ġibt quddiem għajnejja li dik il-belt kienet saret skola tal-Profeti u l-iktar ta' Elija u ta' Eliżew. Imma, min-naħa l-oħra, ħassejt bħal dwejjaq jaqgħu fuqi meta rajt b'għajnejja f'liema sura kienet tinsab issa dik il-belt li, minħabba l-ġonna sbieħ tagħha mimlijin ward liema bħalu u siġar tal-balzmu, u li minħabba l-arja ħelwa tagħha, kienet il-għaxqa ta' dawk li, fix-xhur tax-xitwa, kienu jqattgħu hemm il-btajjel tagħhom. Ingħid is-sewwa, jiena hemm ma rajtx ħlief biss ftit djar qodma mxerrdin 'l hawn u 'l hinn f'dik il-wita' kollha u ftit nies fqar, tar-raba'. Niftakar li rajt ukoll knisja ċkejkna tal-Patrijiet tat-Terra Santa u knisja oħra ċkejkna tal-Griegi; kien hemm ukoll bħal xi lukandi żgħar biex jilqgħu fihom lil dawk li jmorru jżuru dawk l-inħawi. Imma, x'difrenzja, għidt bejni u bejn ruħi, minn dak iż-żmien ta' l-Iżraeliti jew miż-żmien tal-Kroċjati li, fis-seklu XI u XII, kienu bnew mill-ġdid il-belt ta' Ġeriku u għamluha belt sabiħa!

Iżda jien ftit kelli żmien x'nitlef u għalhekk bqajt miexi biex nara l-"Għajn ta' Eliżew" li n-nies ta' dak il-post, il-Għarab, isejħulha "Għajn is-Sultan". Din in-nixxija jew għajn tissejjaħ "Ta' Eliżew" għax dan il-Profeta, imqanqal mit-talba li għamlulu n-nies ta' Ġeriku, qabad ponn melħ u, filwaqt li xeħtu ġewwa dik l-għajn, l-ilma li kien morr u ħażin, issa sar ħelu u tajjeb għax-xorb u għas-saqi (IV Reg., II, 19).

Min hawn, imbagħad, bqajt sejjer nara l-"Muntanja tal-Qwarantena"

li, l-Arab, isejħulha "Ġebel Qarantul". Imma, qabel ma wasalt taħt din il-muntanja għolja, għaddejt minn quddiem il-fdal ta' mitħna antika, aktarx tas-seklu XII, li tissejjaħ Tawaħin is-Sukkar", għax hemm hekk kien isir iz-zokkor. Meta, imbagħad, wasalt taħt il-muntanja żonqrija, fin-naħa tal-vant u ta' nofsinhar tagħha, jiena lmaħt għadd kbir kienu telqugħ għal kollox, fis-sena 1874 waqa' f'idejn il-Patrijiet griegi xismatki u għadu għandhom sal-lum.

Sakemm tlajt sa dak il-għar tas-sawm ta' Kristu ġbidt iktar minn 25 minuta għaliex it-triq hija wisq imwegħra. Minn hawn bqajt tiela' għal għand il-Patrijiet griegi u, f'ħin ta' nofs siegħa, sibt ruħi fuq xifer mhux inqas għoli minn 300 metru. Għajjejt

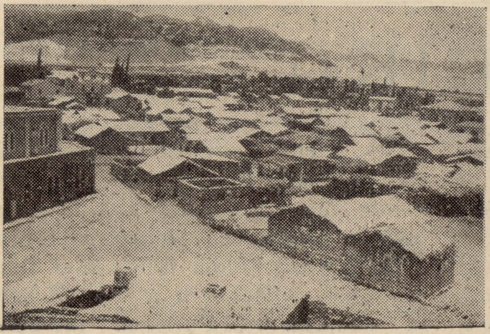

Dehra ta' biċċa mill-belt ta' Ġeriku, kif kienet meta żarha l-Professor Tabone li kiteb dil-kitba. Daż-żmien hi wisq isbaħ minn hekk, għax inbnew fiha qatigħ djar ġodda u lukandi.

ta' għerien ta' kull daqs u ta' kull għamla. F'wieħed minn dawn il-għerien Kristu nnifsu kien għadda erbgħin jum u erbgħin lejl f'sawm l-iktar aħrax bla ma jieħu xejn biex jitrejjaq; minn ġewwa dak il-għar ukoll ix-xitan qabad lil Kristu u ħadu fuq il-quċċata ta' dik il-muntanja biex iġagħlu jgħir u jwaqqgħu fil-ħtija (Luk. IV, 5).

Dan il-għar li semmejna, maż-żmien, ġie mibdul f'kappella; imma, billi l-kanonki tas-Santu Sepulkru sakemm tlajt hemm fuq, imma dik il-wita' ta' bla qies sew fit-tul kemm ukoll fil-wisa' tagħha li kelli quddiem għajnejja, żiditli l-ferħ, qawwietli qalbi u tatni saħħa ġdida. U kif kont nieżel minn fuq il-muntanja minnaħa tat-tramuntana, wara siegħa oħra mixi, mort inżur "Għajn Duk" u "Għajn Nwajmeh" li l-ilma tagħhom bnin jibqa' nieżel iserrep lejn il-wied li jagħti għal ĠORDAN li fuqu nitkellmu darb'oħra.

Dun Anton Tabone.

QWIEL TA' SAN PAWL

Ou gar oi akroatai nomou, dikaioi para to Theo, all'oi poietai nomou dikaiothesontai. Mhux dawk li jisimgħu l-liġi, ikunu sedqin m'Alla, imma dawk li jagħmlu l-liġi, jisseddqu (Lir-Rumin, II, 13).

* * *

Dikaiothentes ek pisteos, eirenen ekhomen pros ton Theon dia tou Kyriou emon Iesou Khristou. Meta nisseddqu bit-twemmin, ikollna s-sliema m'Alla, b'sidna Ġesu Kristu (Lir-Rumin, V, 1).